

Europskoj komisiji cilj je podržati visokokvalitetno recikliranje prioritetnog otpada i upravo pripravljamo kriterije kada neke vrste materijala prestaju biti otpadom i opet se vraćaju na tržište kao sirovina

JANEZ POTOČNIK, povjerenik EU-a za okoliš

ZELENA REVOLUCIJA DO 2020. OBUHVATIT ĆE I HRVATSKU

Poduzetnicima je presudno problem resursa što prije prepoznati kao poziv na veća ulaganja u ekoinovacije. Sirovine koje sada upotrebljavamo za proizvodnju svih vrsta dobara, mobilnih telefona, električnih uređaja, zrakoplova, vjetroelektrana... postajat će sve skuplje i skuplje, stoga je neizbježna revolucija u načinima na koje ih koristimo i recikliramo te kako upravljamo bogatstvima

RAZGOVARALA Lada Stipičić–Niseteo
niseteo.lada@skynet.be

Na putu je dobar dio tjedna, stiže na sve strane zajednice 27 država, posao ga prisiljava da istodobno zna sve o parkovima prirode, štetnim kemikalijama, uštedi energije. Olakšica mu je što je u prošlom mandatu vodio resor znanosti i istraživanja, mnogi su ga htjeli vidjeti i kao povjerenika za proširenje, što je uspješno izbjegao, i u drugom je mandatu Barrosovog EK-a dobio Okoliš. “Kao povjerenik, ne radim ni za jednu nacionalnu vladu. To znači: iako sam Slovenac i za posao me nominirala slovenska vlada, ja sam neovisan, radim za Uniju i sve njene građane, gdje god oni bili”, objasnio je na svome profilu na službenim stranicama

Opće uprave za okoliš bivši slovenski glavni pregovarač Janez Potočnik.

■ Vodite jedan od najosjetljivijih resora u EK-u s istovremeno jednim od najambicioznijih ciljeva, do 2020. godine učiniti Europu zelenom. S jedne strane, ne prođe mjesec bez vijesti o novim slučajevima pokretanja procedure zbog nepoštivanja europskih zakona protiv država članica, ne samo novih nego i osnivačica. Ekologija košta. Je li cilj zelene Europe dostižan?

Nitko ne niječe da zaštita okoliša stoji golem novac – ali poprilična je razlika između rasipanja novca i pametnog ulaganja. Jedna od glavnih lekcija koju smo naučili zadnjih nekoliko godina provodeći politiku zaštite okoliša jest da novac uložen u zaštitu okoliša može kratkoročno izgledati zaista kao visok trošak, no to je istinsko dugoroč-

no ulaganje u cijelo društvo. Ne, nije riječ o retorici, to je istina koja izvire iz brojnih slučajeva.

Usluge ekosustava dobar su primjer: tamo gdje se ulaže u zaštitu prirode, visoke dividende ubire cijelo društvo.

HRVATSKI SU POTENCIJALI U TURIZMU GOLEMI, NO ŽELI LI HRVATSKA DA JOJ SE TURISTI VRAĆAJU, TREBA ZAŠTITITI SVOJ PRIRODNI OKOLIŠ

Ako su močvare primjereno zaštićene, one će upijati vode sprječavajući poplave, zbog kojih naknadno valja potrošiti popriličan novac. Zaštićena prirodna područja drugi su primjer - ona mogu jamčiti ►►

opskrbu čistom vodom po cijeni nižoj od pročišćavanja. Hrvatska u turizmu ima golem potencijal, ali treba zaštititi svoj prirodni okoliš želi li da joj se turisti vraćaju.

Što se tiče procedure pokretanja odgovornosti, jednostavno je pogrešno gledati na Europsku komisiju kao na nekakvu kaznenu organizaciju. Kad radimo s članicama, pomažemo im iznaći puteve provedbe zakona koje su one već prihvatile na europskoj razini. Naravno, na nama je ponekad mahati velikim štapom, no kazne su jako, jako rijetke. Samo neznatan postotak slučajeva zaštite okoliša završava pred Europskim sudom.

■ **REACH koji regulira štetne kemikalije ušao je u novu, zreliju fazu razvoja i primjene. Kako napreduje kandidatska lista opasnih kemikalija i vaša inicijativa za testiranje i reguliranje koktela različitih supstanci, što je i nov korak EK-a u smjeru zdravijeg okoliša? Koji je orah najtvrdi?**

Prošle smo godine potpredsjednik EK-a Tajani i ja najavili proširenje kandidatske liste sa sadašnjih najsumnjivijih 46 supstanci na 136 do 2012. godine. Također smo se dogovorili do 2020. u nju ubaciti sve poznate najopasnije tvari. Kao što znate, svrha je te kandidatske liste djelovati kao tržišni poticaj za prijelaz s upotrebe najopasnijih

ULAGANJE U ČISTIJI ZRAK ULAGANJE JE U BUDUĆNOST - DO 2020. TROŠKOVI OD 7,1 MILIJARDE EURA GODIŠNJE DONOSIT ĆE KORIST ZA ZDRAVLJE STANOVNIŠTVA PROCIJENJENU NA 42 MILIJARDE EURA

kemikalija na njihove manje rizične alternative istodobno stimulirajući istraživanje i inovacije u pronalazanju novih supstanci. Zamjena jednih drugima nesumnjivo će pridonijeti boljem okolišu, no potrebno je više testiranja. Tražimo prave informacije kako bismo donijeli solidne odluke, utemeljene na znanosti. Stoga je potrebno još istraživanja za izgradnju baze podataka kako bismo donijeli prave odluke vezane uz biznise i, naravno, uz sigurnost. Dodajem da ćemo morati ponuditi primjerene poticaje za zamjenu najopasnijih supstanci. Naravno, taj će proces donijeti koristi tvrtkama istovremeno potičući inovativnost i poboljšavajući nam kompetitivnost.

Što se kemijskih koktela tiče, zaista smo im svi izloženi i njihov kumulativni efekt predmet je zabrinutosti. Prije konačne odluke na nama je sve ovo dodatno ispitati.

Komisija studira kombinirane efekte kemikalija ne bi li proširila temeljnu bazu podataka stvorenu REACH-om i kako bi do 2020. godine bila provjerena sigurnost

pojedinih kemikalija. EK upravo radi na izvještaju za 2012. godinu koji će Europskom vijeću predstaviti prioritete za budući rad na ovom području. Po meni, najtvrdi je orah u dolazećim godinama ispuniti cilj Svjetskog summita o održivom razvoju – proizvoditi i koristiti kemikalije na način koji vodi zamjetnom smanjenju njihovog utjecaja na ljudsko zdravlje i okoliš. Europski je dogovor na to REACH, i, radeći na njegovoj provedbi, također se s istim žarom i dosljednošću bavimo i preostalim problemima koji tek niču, poput hormonalnih poremećaja i nanomaterijala. Da, izazovi su brojni, no uvjeren sam da ćemo ih uspjeti riješiti u idućim godinama udružimo li snage.

■ **Znači li deklarirano ozelenjivanje europske ekonomije nova radna mjesta? Kako? Koje su glavne nove inicijative? Što očekujete od tehnologija, kakav je i gdje leži odgovor na pitanje (ili, bolje, izazove) kako povećati unos ekoinovacija?** ►►

Kako izgleda tipična elektrana današnjice?

Siemensove su vjetro turbine dokazano pouzdane na čvrstom tlu.

Siemens kao globalni inovator neprestano pomiče granice kada je riječ o kopnoj vjetroenergiji. Danas je kapacitet proizvodnje energije u kopnim vjetroelektranama usporediv s kapacitetom običnih elektrana. Pritom je ulaganje u Siemensova rješenja za korištenje vjetroenergije na kopnu izvrsno zaštićeno: ona su nadaleko poznata po svojoj iznimno dugotrajnoj pouzdanosti i trajnosti. www.siemens.com/energy

Answers for energy.

SIEMENS

Ozelenjivanje gospodarstva donosi najviše u novim radnim mjestima i sigurnosti za budućnost. Gledamo li dokumente poput EU2020, europsku strategiju izlaska iz gospodarske krize, eksplicitna joj je svrha ohrabriti ekonomski rast temeljen na znanju i inovacijama. Visoki postoci zaposlenosti poboljšavaju socijalnu i teritorijalnu koheziju i razvoj koji je održiv. Time će zeleni rast biti dugoročno održiviji. Mnogo je Komisijinih inicijativa ove godine, poput Smjernica za ekonomiju bez ugljika do 2050. ili Smjernica za učinkovitost resursa.

NAJTVRDI JE ORAH U ISPUNJENJU CILJEVA SVJETSKOG SUMMITA O ODRŽIVOM RAZVOJU – PROIZVODITI I KORISTITI KEMIKALIJE TAKO DA SE SMANJI NJIHOV UTJECAJ NA LJUDSKO ZDRAVLJE I OKOLIŠ

Što se novih poslovnih prilika tiče, građevinarstvo, ekosustav i upravljanje resursima, obnovljiva energija, ekoindustrije i recikliranje, sve te grane imaju posebno visok potencijal u rastu zaposlenosti. Dobici slijede i na drugim frontovima. Smanjenje naše ovisnosti o uvozu, na primjer, pogotovo u područjima tipa energija i sirovina. Potom više stabilnosti jer postajemo manje ovisni o mijenama na drugim stranama; i naravno, preostaje nam boriti se s klimatskim promjenama jer su nove, čistije tehnologije manje štetne za okoliš. Povećanje unosa ekoinovacija izazov je koji rješavamo kroz fondove poput LIFE-a, instrumenta financiranja projekata za okoliš skupa s manjim, specifičnim inicijativama kao što su ETAP, platforma za inovativne tehnologije, ili Program za kompetitivnost i inovacije sa svojom ekoinovativnom komponentom.

■ **Jedna od, mislim, najintragantnijih akcija EK-a su zakoni o zagađenosti zraka s ciljem da im se olakša primjena. Je li moguće uvjeriti države članice da EK s pravom gura akcijski plan za 2020. godinu radi svih koristi, poput one čiji izračun kaže da se cijena ulaganja peterostruko vraća zdravljem stanovništva?**

Kvaliteta zraka i zagađenje zraka zaista su ključni u europskim zakonima vezanim uz okoliš i ja se svojski trudim uvjeriti države članice da je ulaganje u čistiji zrak ulaganje u budućnost. To je jasno kada uzmete ►►

“ Građevinarstvo, ekosistem i upravljanje resursima, obnovljiva energija, ekoindustrije i recikliranje, sve te grane imaju posebno visok potencijal i u rastu zaposlenosti ”

Sve članice muče se s otpadom i vodama

Provedba *acquisa* izazov je kandidatskim zemljama, ali i da nisu u EU-u, te bi im mijene bile potrebne

■ **Hrvatski novinar ni ne može zamisliti intervju bez spominjanja proširenja. Okoliš je dio zajedničke pravne stečevine, *acquisa*, pregovaračko je pogavlje 27. teško i jako skupo. Kako u budućnosti, kad Hrvatska konačno uđe u EU, izbjeći slučajeve s kršenjem europskih zakona, osim s veoma dugim razdobljima izuzeća od pravila? Možete li usporediti iskustva zemalja prošloga kruga proširenja, uključujući ona vaše Slovenije, i činjenice iz novoga kruga? Ima li razlika osim što je *acquis* opsežniji? Koji su najveći izazovi Hrvatskoj? Imate li uvida u troškove i koristi od promjena, ne mislim na akcijske planove, u osam ključnih područja gdje se, prema EK-u, "trenutni procesi moraju preusmjeriti prema održivim razvojnim praksama"?**

Za vrijeme pregovora o okolišu Hrvatska je pokazala veliku mjeru profesionalnosti i odlučnosti za prihvaćanje promjena. Poglavlje 27. je privremeno zatvoreno 22. prosinca prošle godine i Hrvatska je sada dostigla visoku razinu usklađenosti s dijelom *acquisa* o okolišu. U nekim su područjima zajamčena prijelazna razdoblja, poput otpada i voda. Uvjeren sam da su sva ta prijelazna razdoblja realna, i tehnički i financijski, i veoma u skladu s onim što je ranije odobreno svim pristupajućim zemljama. Po meni, jako je značajno ne inzistirati tvrdoglavo na rokovima već predvidjeti dovoljno vremena za provedbu *acquisa* – time će se izbjeći buduće procedure zbog njegovog kršenja. Iskustvo veli da najveće teškoće država članica leže u provedbi zakona iz Nature 2000 i korektnoj procjeni projekata na okoliš. Sektor urbanog otpada pati od učestalih neusklađenosti zato što su za potpuno zadovoljenje standarda potrebna visoka ulaganja. Članice se također muče u sektoru otpada, gdje je ponekad potrebna nova infrastruktura. Ključni je element

uspješnog izbjegavanja procedura zbog kršenja pažljivo planiranje razvoja infrastrukture, pogotovo koristeći europske fondove.

Uključivanje lokalnih vlasti također dobro vodi primjerenom provedbi zaštite okoliša. Moj je savjet Hrvatskoj da se pridruži europskoj pilot-shemi za izbjegavanje kaznene procedure. Ovaj pilot-sustav i netom razvijeni oblici preliminarne suradnje rješavaju polovinu spornih pitanja prije samog pokretanja postupka. Izvlačim li vlastita iskustva iz slovenskog pregovaračkog procesa, mogu reći da su oba, naš i vaš, prilično slični. Jedan je zajednički izazov zasigurno nužnost izgradnje snažnih institucija s kapacitetom provedbe složene pravne stečevine, *acquisa*. Što se toga tiče, Hrvatska je učinila znatne napore kako bi se širom zemlje ojačali administrativni kapaciteti.

Glavnu razliku vidim u tome što je proces pristupanja drukčije organiziran, monitoring je striktniji, posebno kad je riječ o mjerilu za otvaranje i zatvaranje, a što su preduvjeti koje svaka kandidatska zemlja treba zadovoljiti prije otvaranja/zatvaranja svakog poglavlja. To su istinske snage za guranje cijelog procesa, pomažući zemljama da se postupno i glatko usklađuju s odgovarajućim dijelom *acquisa* i, u konačnici, dostignu visoku razinu spremnosti za članstvo.

Provedba *acquisa* jest izazov svim kandidatskim zemljama, ali je značajno imati na umu da bi dobar dio ovih mijena bio potreban čak i da nisu u EU-u. Štoviše, zbog povijesnih razloga, kandidatske zemlje na zapadnom Balkanu suočavaju se s većim teškoćama usklađujući svoje zakone s europskima negoli zemlje prošlog vala proširenja. Ali ponavljam – značajno je da budu svjesne da sve ovo pripomaže tranzicijskom procesu u moderno demokratsko društvo temeljeno na tržišnom gospodarstvu.

u obzir troškove i dobitke od ostvarivanja ciljeva iz naše tematske Strategije o zagađenju zraka do 2020. godine. Troškovi su u krajnosti 7,1 milijardu eura godišnje, dok je korist po zdravlje stanovništva procijenjena na 42 milijarde eura. Također valja pronaći sinergiju za naše politike klimatskih akcija. Nedavno je Komisija predstavila smjernice za prijelaz na kompetitivnu niskougličnu ekonomiju do 2050., a koja postavlja po troškovima efikasan put kojim bismo do sredine stoljeća snizili emisiju 80 do 95 posto. Smjernice podsjećaju na to da kombinirani efekti smanjenja emisije stakleničkih plinova i mjera sniženja zagađenja zraka donose pad zagađenja od 65 posto u 2030. u usporedbi sa 2005. godinom. Sve ovo bi poboljšalo zdravlje, reduciralo troškove zdravstvene skrbi i smrtnost s beneficijama koje se približavaju iznosu od 17 milijardi eura godišnje u 2030. godini. Da, ja samo mogu ohrabriti Hrvatsku da u tom smjeru razvija politike iz područja zagađenja zraka kako bi poboljšala javno zdravlje i ograničila utjecaj na okoliš.

■ **Na svojim ste stranicama na Twitteru napisali "poljoprivrednicima trebaju poticaji da bi se brinuli o okolišu". Prema nekim podacima s web stranica Opće uprave za okoliš, poljoprivreda je odgovorna za 50 do 80 posto zagađenja nitratima. Koji je način da svi budu zadovoljni, uključujući prihode poljoprivrednika?**

Dobro pitanje. To, naravno, znači da je odgovor poprilično složen! Značajno je učiniti razliku između poticaja i obvezujućih pravila. Direktiva o nitratima postavlja temeljna, obvezujuća pravila kako bi se izbjeglo zagađenje nitratima iz poljodjel-

EUROPSKA KOMISIJA JE NEDAVNO PREDSTAVILA SMJERNICE ZA PRIJELAZ NA NISKOUGLIČNU EKONOMIJU DO 2050., KOJIMA BISMO DO SREDINE STOLJEĆA SNIZILI EMISIJU OD 80 DO 95 POSTO

stva. Države članice mogu dodatno poljoprivrednicima ponuditi poticaje kako bi unaprijedile kvalitetu vode. Mnoge članice koriste državne potpore za agroekološke mjere, temeljem dijela zajedničke poljoprivredne politike o ruralnom razvoju. Nove prilike mogu izniknuti s idejom "ozelenjavanja" prvog stupa zajedničke poljoprivred-

ne politike, trenutno usmjerene na tržište. U pripremama reforme poljoprivredne politike EU-a, na rasporedu dogodine, EK je izišao s prijedlogom povezivanja isplata iz prvog stupa uz obvezujuće mjere zaštite okoliša, uključujući stvari poput "zelenog pokrova" koji se odnosi na sadnju travnjaka ili pokrovnog bilja na tlo umjesto da ga se ostavi golim između dvije sjetve. Zeleni je pokrov jako efikasno sredstvo protiv iscrpljivanja nitrata.

■ **Komentirajući činjenicu da se 75 posto malih i srednjih tvrtki žali na poskupljenje sirovina, kazali ste, citiram, "moramo prijeći s evolucije na revoluciju, promijeniti pristup resursima, efikasnija upotreba resursa je nužnost za biznise, ekoinovacije su put prerastanja ovog izazova u novu priliku". Što ovo znači u stvarnom životu? I, kako bi ova zaista potrebna revolucija trebala izgledati?**

Istraživanje Eurobarometra na koje se pozivate ukazuje da poduzetnici rijetko identificiraju problem resursa kao poziv na više ulaganja u ekoinovacije. Ali, mnogi od resursa o kojima ovise naša društva su ili preeksploatirani i sirovine koje koristimo za proizvodnju svih vrsta dobara – mobilnih telefona, električnih sprava, zrakoplova ili vjetroelektrana – postajat će sve skuplje i skuplje. Stoga trebamo revoluciju u načinima na koje ih koristimo, recikliramo i upravljamo svojim resursima. Pomak prema efikasnom korištenju resursa sirovina je istinski izazov i zahtijeva usklađene napore.

No, koristi su brojne. Biznisi će morati ograničiti sveopću upotrebu prirodnih resursa uključujući energiju, sirovine, vodu, tlo i biomasu. Istraživačke organizacije moraju pružiti prava znanja za razvoj novih materijala i novih proizvodnih tehnologija. Financijske bi institucije trebale na raspolaganje ovim zelenim ulaganjima staviti nužan kapital. I kreatori politike bi trebali uklanjati prepreke osiguravajući poticaje za provedbu i širenje ekoinovativnih proizvoda i usluga. Ono što nam je zaista potrebno jest promjena pristupa – biznisi i potrošači moraju postati svjesni promjena s kojima se suočavamo i odgovorno djelovati.

■ **Veoma značajan je iskorak Komisijine regulative o otpadnim materijalima, odnosno precizna definicija kada otpad više nije otpad nego sirovina. Iako se radi o prvom koraku, je li on dovoljno dalek?**

Kriterije na koje se pozivate postavilo je Vijeće 31. ožujka uredbom koja određuje kada aluminijski i željezni otpad iz deponija prestaje biti otpadom i može opet na tržište kao proizvod. Ovi kriteriji imaju velik utjecaj na biznise s reciklažom i predstavljaju značajan korak prema europskom cilju društva koje efikasno reciklira. Činjenica jest da je ova uredba samo prva u nizu. EK trenutno priprema slične kriterije za druge materijale kao što su bakar, papir, staklo ili biorazgradivi otpad. Cilj nam je podržavati da visokokvalitetno recikliranje prioritarnog otpada uđe na europska tržišta reciklaže. **ZM**